

МОТИВАЦІЯ НАЗВ МІСТ УКРАЇНИ

Анотація. У статті проаналізовано мотивацію сучасних назв українських міст. Виявлено, що переважна більшість має прозору етимологію, слов'янське походження, що вказує на автентичність українців на цій території. Удалося встановити, що назви українських міст мотивовані антропонімами, гідронімами, особливостями рельєфу, корисними копалинами, рукотворними спорудами, етнонімами, родом занять, назвами тварин, рослин, християнських свят.

Ключові слова: мотивація, етимологія, ойконім, антропонім, гідронім, хороніма, етнонім.

Abstract: The article analyzes the motivation of modern names of Ukrainian cities. It was found that the vast majority has a transparent etymology, Slavic origin, which indicates the authenticity of Ukrainians in this territory. It was possible to establish that the names of Ukrainian cities are motivated by anthroponyms, hydronyms, relief features, minerals, man-made structures, ethnonyms, occupations, names of animals, plants, and Christian holidays.

Keywords: motivation, etymology, oikonym, anthroponym, hydronym, choronym, ethnonym.

Вступ. Топоніми, тобто географічні назви, мають для людей важливе значення. Вони потрібні не тільки для орієнтації на певній території, а й для розуміння становлення лінгвогеографічної системи, етнокультурного простору, навіть соціальних відносин.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Топоніми – одна з лексичних важливих груп, що розкриває формування й становлення українців як національно свідомої єдності. Етимологічні дослідження топонімів дають можливість розкрити етнокультурні цінності українців, зрозуміти, що цей народ є автентичним на своїй території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цій тематиці в україністиці присвячено низку досліджень. Зокрема, в лексикографічних працях М.О. Демчук, В.В. Лучика, О.С. Стрижака, М.Л. Худаши, Т.М. Янка зібрано значну кількість власних географічних назв; зроблено їх етимологічний аналіз; зафіксовано, як вони колись називались; проведено паралелі зі спорідненими мовами. Але, як зазначає В.В. Лучик, «передчасно вести мову про системне синхронічне й діахронічне вивчення та про комплексний етимологічний аналіз усіх одиниць, які формують топонімний простір країни» [8, с. 3].

Об'єкт дослідження – сучасні назви міст України.

Предмет дослідження – мотивація сучасних назв міст України.

Мета. Виявити, які чинники мотивували виникнення сучасних назв міст України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш поширені серед назв міст України такі, які утворилися від антропонімів, тобто імен, прізвищ. Зокрема, їх 10 серед обласних центрів: Житомир, Івано-Франківськ, Київ, Кропивницький, Львів, Миколаїв, Харків, Хмельницький, Чернівці, Чернігів.

Ойконім Житомир виник як посесив на *-їь від давньоруського особового імені Житомѣрь або Житомирь [8, с. 210]. Назву Івано-Франківськ утворили складносуфіксальним способом за допомогою -ськ від імені та прізвища видатного українського письменника і громадського діяча Івана Франка [8, с. 230]. Назву міста Київ етимологи виводять від імені одного із засновників Киє (псл. *Куїь). До основи цього антропоніма приєднано найпродуктивніший в епоху феодалізму суфікс -овь/-євь (*псл. -оуь/-еуь) [8, с. 259-260]. Місто Кропивницький має прозору етимологію, назване на честь корифея українського театру Марка Кропивницького. Ойконім Львів виник як посесив на -овь від давньоруського чоловічого імені Львь, яке належало синові князя Данила Галицького [8, с. 313]. Ойконім Миколаїв виник як посесив на -ів від відповідного чоловічого імені, яке пов'язують зі Святим Миколаєм, саме так називався фрегат, який спустили на воду в день проголошення міста [8, с. 326]. Назва Харків

утворилася від антропоніма Харько, Харко, що є розмовною формою імені Харитон [8, с. 491-492]. Місто Хмельницький названо на честь українського гетьмана Богдана Хмельницького [8, с. 493]. Ойконім Чернівці виник унаслідок онімізації групової назви людей чернівці з точно нез'ясованою твірною ознакою. Найвірогідніше, що так могли називати першопоселенців, які належали землевласнику Думі Чорному [8, с. 507]. Ойконім Чернігів виник від давньоруського антропоніма *Чьрнѣгь/*Чьрнѣгъ з основою прикметника «чорний» [8, с. 507].

Крім обласних центрів, на території України є ще великі міста, назви яких мотивовані антропонімами. Євпаторію найменовано на честь царя Митридата Євпадора [8, с. 204]. Сучасний ойконім Ізмаїл турецького походження, виник унаслідок трансонімізації чоловічого імені Ismail [8, с. 231]. Назва міста Борщів виникла як посесив на -ів від поширеного антопоніма Борщ [8, с. 64]. В.В. Лучик стверджує, що ойконім Кánів виник як посесив на -овь / -евь від давньоруського антропоніма Кань/Каня, що є гіпокористикою праслов'янського композита *Канимирь [8, с. 247]. Назва міста Богуслав виникла як посесив на -їь від давньоруського чоловічого імені Богуславъ (< псл. *Boguslavъ «той, хто славить бога») [2, с. 20]. Сучасний ойконім Мукачеве виник від антропоніма Мукач [8, с. 338]. Назва міста Сватове виникла внаслідок усічення компонента Лучка (< лучка < географічного терміну лука) складеної історичної назви й субстантивзації означення Сватова, яке є посесивом на -ов-від прізвища Сват з основою терміна свояцтва сват [24, с. 504]. Ойконім Почаїв виник як посесив на -ів (< -евь) від антропоніма Почай [8, с. 388]. Етимологію міста Ярémча одностайно пов'язують з основою імені Ярема [8, с. 530]. Сучасна назва міста Дрогобич – полонізований варіант не збереженої давньоруської назви *Дорогобычь, посесива на *-їь від особового імені *Дорогобыть [23, с. 68]. Ойконім Радомишль виник як посесив на *-їь від давньоруського особового імені Радомысль [8, с. 397]. Назва Алчєвськ виникла на честь мецената О.К. Алчевського, який фінансував будівництво місцевого металургійного заводу [25, с. 24]. Ойконім Гóрлівка виник як меморіальна назва за допомогою суфікса -к(а) від прізвища піонера вугільної промисловості на Донбасі П.М. Горлова [25, с. 103]. Назва Снятин

утворилася як посесив на -инь від чоловічого імені Късната/ Косната, що є пестливою формою від офіційного Константинь, у якому після занепаду редукованих під можливим впливом прийменника къ початкове Къ зникло [8, с. 439]. Ойконім Мáр'їнка виник за допомогою суфікса -інк(а) від жіночого імені Марья, яке, як вважають, належало дружині засновника поселення Семена Жебуньова [25, с. 234]. Назва Авдіївка утворилася від чоловічого імені Авдій за допомогою суфікса -івк(а) [8, с. 13]. Ойконім Барвінкове виник як посесив на -ов(е), утворений від антропоніма Барвінок [8, с. 34]. Назва міста Василівка виникла за допомогою суфікса -івк(а) в релятивно-посесивній функції від основи чоловічого імені Василь (Попов), що належало власникові дарчої землі, на якій було засновано поселення [25, с. 65]. Найбільше населених пунктів в Україні, які мотивовані антропонімами, пов'язано з ім'ям Тараса Шевченка. Усього їх близько 170 [10].

Серед обласних центрів України 6, назви яких мотивовані водними об'єктами: Дніпрó, Донéцьк, Лугáнськ, Полта́ва, Суми, У́жгород.

Назва міста Дніпрó походить від однойменної ріки, на якій лежить місто [8, с. 188]. Ойконім Донéцьк виник за аналогією до релятивів на -ськ/-цьк унаслідок усічення опорного компонента й закінчення в означенні складеного хороніма Донецький басейн (<басейн Дінця Сіверського) [8, с. 194]. Сучасний ойконім Лугáнськ виник за допомогою суфікса -ськ від назви річки Лугань, на якій розташоване поселення [8, с. 308]. Етимологи стверджують, що ойконім Полта́ва виник як назва-орієнтир унаслідок приєднання префікса по- до втраченого гідроніма *Льтава [8, с. 384-385]. Остаточо не з'ясована етимологія назви Суми, однак найвірогідніша версія Т.І. Поляруш: відгідронімне утворення від ріки Сумка [8, с. 457]. Ойконім У́жгород постав як композит, утворений складанням назви р. Уж, на якій лежить місто, та географічного терміна город «місто» [8, с. 484].

Крім обласних центрів, відгідронімічне походження мають й інші порівняно великі міста. Ойконіми Ба́хмут, Золотоно́ша, Жóвті Во́ди, Прип'ять мотивовано однойменними гідронімами [8, с. 24, 211, 227, 391]. Ойконім Умань утворився від назви річки Уманка [8, с. 486]. Назва Конотóп також походить від гідроніма [8, с. 277]. Ойконім Балаклія виник внаслідок трансонімізації назви ріки

Балаклея, суч. Балаклійка [8, с. 32]. Назва міста Бердянськ походить від річки Берда [8, с. 38]. Ойконім Бобринець виник семантичним способом від гідроніма Бобринець, первинної назви ріки Бобринка [13, с. 59]. Назва міста Волноваха виникла внаслідок трансонімізації опорного компонента суміжного гідроніма Мокра Волноваха [8, с. 135].

Серед обласних центрів України 5, назви яких мотивовані ландшафтними особливостями місцевості: Запоріжжя, Луцьк, Рівне, Тернопіль, Херсон.

Ойконім Запоріжжя походить від однойменного хороніма, який виник семантичним способом від префіксально-суфіксальної назви-орієнтиру запорожжя «місцевість за порогами (Дніпра)» [8, с. 217], в основі якої географічний термін поріг «кам'янисте поперечне підвищення дна, що порушує спокійну течію річки» [20, с. 260]. З приводу виникнення ойконіма Луцьк В.В. Лучик зазначає: «Ономасти одностайні у поясненні ойконіма як семантичного утворення від субстантивованого відносного прикметника на -ьскъ з основою д.рус. ГТ лука «кривизна, вигин, затока» [8, с. 311]. Етимологи стверджують, що назва Рівне виникла внаслідок онімізації субстантивованої форми середнього роду прикметника рівний «який не має западин і підвищень (про поверхню); гладкий» або від ужитого в ролі іменника рівне «місцевість, місце без западин і підвищень» [21, с. 548], [8, с. 401-402]. Ойконім Тернопіль виник як композит на основі географічного терміну поле «безліса рівнина, рівний великий простір; ділянка землі, що використовується під посіви» [19, с. 61] й апелятива терн «терен» за ознакою «безлісий рівнинний простір, зарослий колючими (терновими) кущами» [8, с. 469]. Сучасна назва Херсон виникла внаслідок її перенесення з Херсонеса Таврійського в Криму [8, с. 492]. Антична назва постала на основі давньогрецького апелятива χερσόνησος «півострів» [11, с. 454].

Крім обласних центрів, в Україні є й інші міста, назви яких мотивовані ландшафтними особливостями місцевості. Ойконім Прилуки виник семантичним способом від давньоруського прилукъ «край закруту, луки, урвища». Сучасна назва у формі множини відома ще з XII ст., мотивована наявністю кількох прилук у басейні р. Удаю, де знаходиться місто [8, с. 390]. Етимологія назви Ялта пов'язана з грецьким

υαλος, «берег» [8, с. 528-529]. Ойконім Коломия виник способом онімізації українського діалектного географічного терміна коломия «глибока вибоїна, наповнена водою» [8, с. 274]. Назву міста Вишгород етимологи тлумачать як композит. З огляду на повторюваність назви на різних слов'янських землях припускають функціонування географічного терміна вышьгородъ «акрополь, верхній замок, кремль, дитинець», «місто на згірку, частіше над річкою», «високе місто, замок, укріплення на високому місці», від якого семантичним способом утворено ойконім [2, с. 39; 11, с. 91]. Ойконім Калущ виник за допомогою поширеного в західнослов'янських, південнослов'янських, румунській та інших мовах суфікса -уш від загальнослов'янського терміна кал «бруд» (*псл. kaľ < i.e. kualos «глина, болото, бруд, bagno» [3, с. 345]) за ознакою «заплавна місцевість, що характеризується грузьким ґрунтом, брудом, заболоченістю» [8, с. 242]. Ойконім Кривий Ріг виник унаслідок лексиколізації та онімізації словосполучення з опорним географічним терміном ріг «те саме, що мис» [21, с. 554], тобто «частина суходолу, яка гострим кутом врізається у водний простір (море, озеро, річку і т. ін.)» [6, с. 716], й прикметником кривий, який вказує на форму мису між Інгульцем і Саксаганню, де зароджувалося місто [8, с. 290]. Назва Світловодськ етимологічно прозора: виникла складносуфіксальним способом за допомогою форманта -ськ на основі словосполучення світлі води, тому що місто розташовано на Кременчуцькому водосховищі на Дніпрі [8, с. 419]. Ойконім Глоба Пристань виник унаслідок лексиколізації та онімізації словосполучень з опорним географічним терміном пристань «спеціально обладнане місце на березі водойми з плавучою або береговою спорудою для причалювання і стоянки суден, їх навантажування й розвантажування, посадки й висадки пасажирів» [21, с. 38] й прикметником гола «нічим не покрита; не вкрита рослинами» [8, с. 157]. Назва Поліги виникла внаслідок онімізації географічного терміну поголи «степова рівнина, низовина, що поголо, поступово спускається до берега річки» [17, с. 90], [8, с. 383-384]. Ойконім Свалява належить до давніх назв (місто відоме з XII ст.) з архаїчним суфіксом -ав(а)/-яв(а) в атрибутивній функції, приєднаним до втраченого *с̑vaľь «нагромадження, велика кількість чогось» < псл. *с̑valiti *с̑valjati <

*valiti *valjati «крутити, вертїти, котити» [3, с. 325]. Імовірним є семантичне утворення географічного терміна від утраченого *свалява «нагромадження зваленого хмизу, дерев, каміння тощо» [8, с. 416]. Назва міста Бálта виникла внаслідок онімізації румунсько-молдовського географічного терміна *balta* «болото; озеро; став», молдовське *balta* «болото» [9, с. 70], який у молдовсько-українському мовному середовищі набув форми жіночого роду зі значенням «невелике озеро, непересихаюче водоймище» [1, с. 88]. Ойконім Брóди виник семантичним способом від географічного терміна брід «мілке місце річки, озера або ставка, в якому можна переходити або переїжджати на інший бік» [15, с. 237] у формі множини [8, с. 71], який у давньоруську добу, крім основного значення, називав також «шляхи, проходи» [2, с. 71]. Назва топоніма Брянка виникла за допомогою суфікса -янк(а) від усіченої основи географічного терміна *debra* «яр, улоговина», діал. «лісові хащі», *debrī* «хащі, непрохідний ліс» < давньоруського *dьбрь / dьбрь* «долина, що поросла лісом» [4, с. 20], у якій відбулася афереза внаслідок занепаду -ь-у слабкій позиції після переміщення наголосу на суфіксальний голосний [8, с. 74].

Є декілька українських міст, назви яких мотивовані корисними копалинами. Місто Антрацит засноване наприкінці XIX ст., до 1962 року воно називалося Бóково-Антрацит. Сучасна назва виникла шляхом усічення першого компонента, а другий виник семантичним способом від апелятива антрацит [8, с. 22] «один із найкращих сортів кам'яного вугілля, що характеризується великою щільністю, блискучо-чорним кольором і має високу калорійність» [15, с. 51]. Сучасний ойконім Вуглегірськ виник складносуфіксальним способом за допомогою суфікса -ськ на основі іменників вугілля «тверда горюча речовина рослинного походження, яка видобувається з надр землі» [15, с. 779] й гора «значне підвищення над навколишньою місцевістю або серед інших підвищень» [16, с. 124] за ознакою «поселення, де накопичено гори вугілля» [8, с. 144]. Назва міста Мáрганець виникла внаслідок онімізації апелятива марганець «крихий тугоплавкий метал сріблясто-білого кольору, який у природі зустрічається в сполуках» [18, с. 625] у зв'язку із заснуванням поселення як одного з промислових центрів Нікопольського марганцевого басейну [8, с. 320]. Ойконім

Соледа́р виник способом складання основ іменників сіль (місто є одним із центрів добування камяної солі в Україні) і дар [8, с. 442-443]. Назва міста Кременна́ утворилась унаслідок субстантивзації та онімізації форми жіночого роду відносного прикметника на -н(ий), утвореного від апелятива кремень за ознакою «місцевість, насичена кременем» [8, с. 289]. Ойконім Крѐменець виник унаслідок онімізації давньоруського апелятива *креманець «кремень, дрібний камінь» праслов'янського походження [8, с. 288].

Є в Україні декілька міст, назви яких мотивовані рукотворними спорудами. Сучасний ойконім Біла Цѐрква виник наприкінці XIV- на початку XVст. внаслідок лексиколізації та онімізації словосполучення з опорним компонентом церква «будівля, в якій відбувається християнське богослужіння» [22, с. 202] й означенням у формі жіночого роду прикметника білий за відповідним кольором залишків храму як найпомітнішого орієнтиру зруйнованого поселення, на місці якого заснували цей населений пункт [11, с. 47]. Етимологи стверджують, що назва міста Городище виникла семантичним способом від географічного терміна *gorodišče* «давнє земляне укріплення» [12, с. 315], «поселення, укріплене валами і ровами // місце, де збереглися рештки укріпленого поселення» [16, с. 136], [8, с. 162]. Назва міста Городо́к виникла семантичним способом від давньоруського географічного терміна *gorodьkь*, *gorodokь* «(невелике) укріплене поселення», утвореного за допомогою суфікса -ьк(ь) у зменшувальним значенням від *gorodь* [2, с. 41-45]. Ойконім Великі Мости виник синтаксичним способом унаслідок приєднання означення Великі до первинного компонента Мости з метою протиставлення поселення за розмірами с. Мости, яке знаходиться неподалік. В основі опорного компонента онімізований географічний термін міст у формі множини «споруда для переїзду або переходу через річку, залізницю, автомагістраль, яр і т. ін.» [18, с. 749], який мотивував ойконім у давньому значенні, відбитому в давньоруському *mostь* «міст; гребля; бруківка» < псл.*mošть «міст; шматки дерева, дрібні гілки, накидані на болото чи грузьку землю для зручності переходу» < *mešti, *metati «кидати» [6, с. 482-483]. В основі ойконіма Краматóрськ ергонім Краматорський завод (< франц. *crématoire* «велика піч») [11, с. 212].

Ойконім Сімферополь утворено від давньогрецького *συμφέρον* «корисний» [11, с. 623], «збирати разом, об'єднувати» [11, с. 382] і давньогрецького *πόλις* «місто-держава» [8, с. 430]. Назва міста Мелітополь виникла від давньогрецького *μέλι* «мед» і *πόλις* [5, с. 324]. Сучасний ойконім Нікополь виник способом основоскладання грецького *Νίκη* «в давньогрецькій міфології богиня перемоги в бою та змаганнях» і *πόλις* [14, с. 387, 450].

Унаслідок дослідження виявлено декілька назв міст, які утворилися від назв рослин. Ойконім Виноградів виник як калька угорському Севлюш, буквально «виноградне» [25, с. 79] за допомогою суфікса *-ів* у релятивній функції від назви рослини виноград, яка займає важливе місце в господарському житті Закарпаття [8, с. 120]. Нізва міста Дубно виникла унаслідок субстантивації та онімізації похідного від назви рослини дубь (*псл. *dobъ*) відносного прикметника чоловічого роду на *-ьнь*, що узгоджувався з номенклатурним іменем *городь* і вказував на знаходження населеного пункту в дубовому лісі [8, с. 198]. Ойконім Хмільник виник від прикметника «стос. до хміль» [22, с. 95] за ознакою «місце, заросле хмелем» [8, с. 493].

Ойконім Вінниця виник семантичним способом від апелятива *винниця* «винокурня», «виноградник» [12, с. 173], «підприємство, де виготовляли горілку і спирт; гуральня» [15, с. 441], [8, с. 128]. Ойконім Бровари виник семантичним способом унаслідок трансонімізації групової назви людей на прізвище *Бровар* [7, с. 34] або онімізації апелятива *бровар* у формі множини «робітник пивоварні, броварник» [3, с. 261], [8, с. 70-71]. Назва міста Шахтарськ етимологічно прозора: виникла як релятив на *-ськ* від апелятива *шахтар* «гірник, що працює в шахті» [22, с. 424]. У місті 10 вугільних шахт [8, с. 518].

Етимологи стверджують, що ойконім Черкаси походить від етноніма черкаси «черкеси», частина яких переселилась в XIII ст. з Північного Кавказу на Дніпро [8, с. 506]. Сучасний ойконім Слов'янськ виник за допомогою суфікса *-ськ* від етноніма *слов'яни*, що вказував на основне населення [8, с. 436].

Ойконім Алупка грецького походження. Більшість етимологів переконана, що назва походить від апелятива *'αλεπού/ αλουπού* < д.гр. *'αλώπηξ* «лисиця» за допомогою суфікса *-κία*, що вказував на насиченість місцевості цими тваринами [8, с. 18-19]. Етимологи

впевнені, що назва міста Гайворон виникла семантичним способом від композита *гайворон* «грак; (застаріле) воронограй» (псл. **gajvorŋъ*, **gavorŋъ* з основами дієслова **ga(j)-* «каркати; кричати, шуміти» та іменника **vorŋъ* «ворон» [3, с. 451-452] за ознакою «місце воронограю; місце скупчення ворон з постійним карканням і шумом» [8, с. 145].

Сучасний ойконім Вознесінськ сформувався на основі первинної назви *Вознесенське*, яка, у свою чергу, виникла внаслідок субстантивації та онімізації відносного прикметника, утвореного за допомогою суфікса *-ськ(є)* від назви християнського свята й календарної дати *Вознесіння* (Христове, Господне), у зв'язку з чим було побудовано церкву і поселення [8, с. 133].

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. Отже, назви українських міст найчастіше мотивовані антропонімами, гідронімами, особливостями рельєфу; значно рідше – корисними копалинами, рукотворними спорудами. Виявлено також поодинокі назви, які виникли від етнонімів, роду занять, назв тварин, рослин, християнських свят або під впливом інших мов.

Перспективним вважаємо подальше дослідження топонімів України, а саме: мотивацію назв селищ, сіл, рік; аналіз історичних номінацій ойконімів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гідроніми Нижнього Подністров'я / за ред. Ю.О. Карпенка. К.; Одеса : ВШ, 1981. 112 с.
2. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі / гол. Ред. О.С. Стрижак. Київ: Наук. думка, 1985. 253 с.
3. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / О. Мельничук та ін. Київ, 1982. Т. I. 631 с.
4. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / О. Мельничук та ін. Київ, 1985. Т. II. 570 с.
5. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / О. Мельничук та ін. Київ, 1989. Т. III. 549 с.
6. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / О. Мельничук та ін. Київ, 2003. Т. IV. 653 с.
7. Кравченко Л.О. Прізвища Лубенщини. Київ : Факт, 2004. 198 с.
8. Лучик В.В. Етимологічний словник топонімів України. Київ: ВЦ «Академія», 2014. 544 с.

9. Мурзаев Э.М. Словарь народных географических терминов. Москва : Мысль, 1984. 53 с.
10. Населені пункти, названі на честь Тараса Шевченка. URL: <http://surl.li/qpkcb>
11. Никонов В.А. Краткий топонимический словарь. Москва: Мысль, 1966. 509 с.
12. Словарь української мови : в 4 т. / за ред. Б. Грінченка. Київ, 1907-1909. Т. I. 539 с.
13. Словник гідронімів України. Київ: Наук. думка, 1979. 780 с.
14. Словник іншомовних слів / уклад. С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута. Київ: Наук. думка, 2000. 664 с.
15. Словник української мови : в 11 т. / І. Білодід та ін. К., 1970. Т. I. 799 с.
16. Словник української мови : в 11 т. / І. Білодід та ін. К., 1971. Т. II. 550 с.
17. Словник української мови : в 11 т. / І. Білодід та ін. К., 1972. Т. III. 744 с.
18. Словник української мови : в 11 т. / І. Білодід та ін. К., 1973. Т. IV. 840 с.
19. Словник української мови : в 11 т. / І. Білодід та ін. К., 1975. Т. VI. 832.
20. Словник української мови: в 11 т. / І. Білодід та ін. К., 1976. Т. VII. 723 с.
21. Словник української мови : в 11 т. / І. Білодід та ін. К., 1977. – Т. VIII. – 927 с.
22. Словник української мови : в 11 т. / І. Білодід та ін. К., Т. XI. 699 с.
23. Худаш М.Л., Демчук М.Л. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімі утворення). К.: Наук. думка, 1991. 268 с.
24. Чучка П. Прізвища закарпатських українців : історико-етимологічний словник. Львів: Світ, 2005. 702 с.
25. Янко Т.М. Топонімічний словник України : словник-довідник. К.: Знання, 1998. 430 с.